

Clypevs Theologiæ Thomisticæ

Continens Tractatus de Beatitudine, de Actibus humanis, eorumque Moralitate; de Virtutibus ac Donis, de Vitiis ac Peccatis, & de Legibus, nec-non Dissertationem Theologicam de Probabilitate

Gonet, Jean-Baptiste

Parisiis, 1669

§. I. Prima difficultas duplici conclusione resolvitur

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77355](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77355)

boni communis incolumitatem. Addo quod, ut supra dicebamus, quotiescunque id quod præcipitur lege humanâ, ita conducit ad bonum commune, ut majus bonum commune sit, observare legem, quam servare propriam vitam. tunc lex humana obligat etiam cum dispendio vitæ: Sed majoris momenti est conservatio strictioris observantia ac disciplina in toto Carthusianorum Ordine, quam vita unius Carthusiani: Ergo in casu posito, non solum potest, sed etiam debet ac tenetur Carthusianus à carnibus abstinere, ad boni communis incolumitatem, & strictioris observantia conservationem. Similiter etiam possunt ac debent aliorum Ordinum Religiosi, ex amore & reverentia suæ regulæ, ita illam servare, ut à morbo liberari nolint, si necesse sit constitutiones suæ Religionis violare, & si ex earum violatione, observantia regulæ non parum tepeficeret, & disciplina religiose vigor multum immiueretur.

ARTICVLVS V.

Quinam legibus humanis teneantur?

Sub hoc titulo quatuor difficultates comprehenduntur, quæ hic breviter resolvendæ sunt. Prima est, an Principes & Legislatores suis legibus subjiciantur, easque servare teneantur? Secunda, an personæ Ecclesiasticæ legibus civilibus Principum secularium obligentur? Tertia, an Religiosi exempti teneantur Synodalia Episcoporum decreta servare? Quarta, an peregrini teneantur legibus loci per quem transeunt?

§. I.

Prima difficultas duplici conclusione resolvitur.

Dico primò, Princeps seu Legislator suis legibus subditur, quoad potestatem directivam. Ita D. Thomas hic art. 5. ad 3.

69. Probatur breviter: Lex humana est regula humanorum actuum in ordine ad bonum commune: Atqui non solum actus subditorum, sed etiam actus Principis & Legislatoris, qui debent conformari corpori & membris communitatis (aliàs deformitas maxima esset in illa, juxta illud Augustini 3. Confess. capite octavo, *Turpis est omnis pars suo universo non congruens*) sunt dirigibiles & ordinabiles in bonum commune: Ergo non solum subditi, sed etiam Princeps & Legislator subduntur legibus suis, quantum ad vim directivam.

70. Confirmatur: De ratione legis humanæ est, materiam à se præceptam constituere in aliqua specie virtutis moralis, ut rectè notavit Sotus lib. 1. de justitia quæst. 6. art. 7. Ergo lex humana semel posita, respicit & obligat omnes illos quos respicit & obligat virtus illa: Sed virtus moralis non solum subditos, sed etiam Principes & Legislatores obligat: Ergo & lex humana. Unde L. *Digna vox, C. de legibus, sic dicitur: Digna vox majestatis regnantis est, legibus alligatum se Principem profiteri* Et L. *Princeps ff. de legibus: Pareto legi quisquis legem sanxeris*. Similia habentur in jure Canonico, cap. *Justum* dist. 9. his verbis: *Justum est Principem legibus obtemperare suis. Tunc enim jura sua ab omnibus custodienda existimat.*

A quando & ipse illis reverentiam præbet. Et ne vis deatur id consilij tantum causâ dici, subditur: *Principes legibus teneri suis, nec in se posse damnare jura, quæ in subiectis constituunt. Justa est enim vocis autoritas eorum, si quod populis prohibent, sibi licere non patiuntur*. Demum Ambrosius ad Valentinianum Imperatorem Epist. 32. ita loquitur: *Quod cum præscripsisti, aliis præscripsisti & tibi. Leges enim Imperator fert, quas primus ipse constituit.*

Si autem quæras, unde hæc obligatio in Principe oriatur? Respondeo varia circa hoc esse Authorum placita. Nonnulli enim censent ad id teneri Principem ex tacito pacto & conventionione cum Republica, à qua sub hac conditione legislativam potestatem accepit, ut ipse à suis legibus non eximeretur. Alij hanc obligationem referunt ad voluntatem ipsius legislatoris, quæ seipsum in sua lege includit. Alij dicunt Principem obligari ad suas leges servandas, ratione scandali quod subditis præberet, si legem, quam aliis imponit, ipse non servaret, cum legis efficacia ex Principis exemplo maxime dependeat. Sed melius responderet cum Cajetano hic art. 5. hanc obligationem in Principe oriri ex ipsa lege naturali, quæ dicitur positâ lege positivâ obligante totam Republicam, obligari & Principem ipsum ad eam servandam, ut caput ejusdem mystici corporis, cum non minus contra rationem sit, caput discordare à membris, quam membra à capite.

72. Duo tamen ibidem observat Cajetanus: Primò, *Cum dicitur quod Princeps subjicitur legi, non intelligitur de lege speciali, puta militum, nisi ipse sit miles; sed intelligitur de lege communi. Secundum, Cum Princeps subjicitur legi, intelligitur subjici proportionaliter, ut docet Princeps, & non sicut alios subditos*. Similia habet Soto loco supra citato, ubi hæc scribit: *Quando statuimus Principem legibus subdi suis, intelligimus de legibus quæ ex æquo ad ipsum perinde atque ad subditos spectant. Præcipit Rex, neminem gladio succinctum incidere, aut sericis induumi: non est par ratio cur ipse eisdem abstinere. Inducit autem Papa jejunium, aut festi solemnitatem: eadem est æquitas in ipso, nisi iusta de causa secum, veluti cum aliis, dispensaverit.*

Dico secundò, Princeps seu legislator non subditur suis legibus, quoad vim coactivam seu coercitivam. Ita communiter docent Theologi cum S. Doctore supra citato.

73. Probatur ex discrimine quod reperitur inter vim directivam & coactivam seu coercitivam legis: vis enim directiva respicit ipsos actus licitos, vel illicitos, aut indifferentes; coactiva verò, seu coercitiva, penam inductivam ad observantiam legis: Sed Princeps non potest cogi vel puniri penâ inductivâ ad legis observantiam, cum nullum habeat superiorem à quo cogatur, & nemo propriè à seipso cogi possit, quippe cum istud contra ordinem naturæ pugnet: Ergo Princeps non subditur suis legibus quoad vim coactivam seu coercitivam, sed ab eis quantum ad obligationem penæ subeunda solutus est. Unde eo cautius, vigilantiusque debent Principes suas leges servare, quod ad earum penam subeundam à nullo in terris cogi possunt, ne acerbius patiantur à supremo Judice Deo, cujus manus nemo effugere potest. Hinc teste Glossâ allusit David Psalm. 50. Deo dicens: *Tibi soli peccavi, quasi diceret: Nullum in terris superiorem agnosco, qui meum peccatum judicare, ac punire queat,*

nisi te solum, ac proinde tibi soli illud quoad condignam pœnam subijcio.

74. Notandum tamen, hanc conclusionem intelligi debere de Principe absoluto non habente superiorem se; nam qui superiorem habent, non solum quoad vim directivam, sed etiam coactivam, obligantur ad leges à se latas servandas. Talis fuit olim Archidamus, Lacedæmonum Rex, quem, teste Plutarco, lib. de liberis educandis, Lacedæmones pecuniâ mulctarunt, eò quòd contra legem consuetudine receptam, uxorem pu-killi corporis duxisset. Talis etiam est hodie dux Venetorum, qui licet cum Republica leges ferat, sitque superior singulorum, eisque præcipere possit, quando pro bono Reipublicæ expedire judicaverit; ipse tamen subditur legibus, etiam quoad vim coactivam, cum habeat Rempubli-
cam se superiorem à qua ad pœnam subeundam cogi potest. Talis denique est quivis Generalis respectu suæ Religionis, qui etsi cum aliis in capitulo generali leges ferat, sitque superior singulorum, eisque præcipere possit, quoties id ad publicam Religionis bonum expedire judicaverit; ipse tamen subijcitur legibus totius Religionis, etiam quoad vim coactivam, cum habeat totam Religionem superiorem se, à qua cogi potest.

§. II.

Secunda & tertia difficultas breviter resolvuntur.

75. **D**ico tertio, Clerici non obligantur legibus civilibus Principum secularium, quoad vim coactivam, bene tamen quoad vim directivam, & ex æquitate naturali, ratione conformitatis cum aliis membris Reipublicæ.

Prima pars est certa, cum Clerici sint exempti à jurisdictione Principum secularium cap. *Decernimus*, de judiciis. Et cap. *Sanctæ Mariæ*, de constitutionibus. Et cap. *Seculares*, de foro competenti in 6. Solum difficultas est, an exemptio à legibus & Jurisdictione Principum secularium conveniat Clericis jure divino, vel solum jure humano, & Principum secularium favore. Canonistæ enim & ex Theologis quam plures dicunt exemptionem hanc Clericorum esse non solum de jure humano, sed etiam divino. Quod colligunt ex Scriptura sacra, ex novo quidem testamento ex illa Christi illatione Matth. 17. *Ergo liberi sunt filij*, à legibus scilicet tributorum, quæ Regibus dantur: ex veteri verò testamento, ex Genes. 47. ubi Joseph omnem terram Ægypti subjecit Pharaoni, *Præter terram sacerdotum*. Alij verò censent, hanc Clericorum exemptionem non esse ex jure divino, sed solum humano, nihil enim ex prædictis Summorum Pontificum constitutionibus, & Principum secularium favore, quod tamen jus humanum, juri naturali & divino maximè consentaneum est. Cui sententiæ favere videtur D. Thomas in illud ad Roman. 13. *Id est tributa*. Nam ibi loquens de obligatione solvendi tributa ait: *Ab hoc debito liberi sunt Clerici ex privilegio Principum, quod quidem æquitatem naturalem habet.*

Secunda etiam pars communiter docetur à Doctoribus, & ex eo constat, quod Clerici non obtinente clericatu sunt civēs Reipublicæ, & ejus membra: Ergo ex naturali æquitate, & ratione conformitatis cum aliis membris Reipublicæ, tenentur observare leges civiles Principum sæcu-

larium, quæ non derogant privilegii Clericorum, & ad pacem & tranquillitatem Reipublicæ spectant; non secus ac ipsi Principes ac Legislatores, ex naturali æquitate, & titulo moralis conformitatis capitis cum suis membris, ad suas leges servandas obligantur, ut §. præcedenti ostensum est; cum non minus rationi dissentaneum sit, unam partem communitatis discrepare à reliquo corpore, quam caput à membris. Unde ut ait Sylvester, verbo *Lex*, quæst. 25. *Omnes leges disponentes supra contractibus emptionis, venditionis, locationis, commodationis, & hujusmodi, si non contradicunt canonibus, vel legi natura, sunt servanda, etiam quoad Ecclesiasticas personas.* Si Rex etiam legem ferat, ne aliquis noctu tale genus armorum deferat, illam Clerici servare tenentur.

Dico quarto, Religiosi exempti non tenentur legibus Episcoporum, virtute earum, sed solum propter æquitatem naturalem, ratione conformitatis cum aliis, si ad communem observantiam & devotionem totius populi spectent.

Prima pars patet, quia tales Religiosi sunt exempti à jurisdictione Episcopali, ut Clerici à seculari.

Secunda etiam non est minus evidens, si enim Clerici, etsi exempti sint à jurisdictione Principum secularium, tenentur nihilominus, ob æquitatem naturalem, & ratione conformitatis cum aliis membris Reipublicæ, eorum leges, statui & privilegii Clericorum non repugnantes, servare, ut præcedenti conclusionem declaravimus, à fortiori Regulares, quamvis à jurisdictione Episcoporum exempti, ex æquitate naturali, tenentur eorum leges, ad communem observantiam & devotionem totius populi spectantes, observare, seque accommodare toti communitati in iis quæ statui & privilegii Regularium non prejudicant. Unde Tridentinum sess. 25. cap. 12. de reformatione Regularium: *Censura & interdicta, ne dum à Sede Apostolica emanata, sed etiam ab Ordinariis promulgata, mandante Episcopo, à Regularibus in eorum Ecclesiis publicentur, atque serventur. Dies etiam festi, quos in diocesi sua servandos idem Episcopus præceperit, ab exemptis omnibus, etiam Regularibus, serventur.*

§. III.

Ultima difficultas expeditur.

78. **D**ico quinto, illi qui sunt in territorio alieno, sive transeundo, sive immorando, non tenentur servare leges particulares proprii territorij, subindeque peregrini & advenæ, non tenentur legibus loci per quem transeunt.

Prima pars probatur, quia jurisdic-tio uniuscujusque civitatis vel principis particularis, non extenditur quoad leges ferendas extra civitatem seu territorium, ut docet Bartolus in lege prima Codicis de *summa Trinitate* num. 14. colligiturque ex lege *Omnes populi*, ff. de justitia & jure: ubi lex dicitur jus proprium civitatis. Sicut ergo agentia naturalia non agunt extra spheram activitatis, defectu potestatis: ita quia jurisdictionis activitas limitatur infra proprium territorium, lex extra ipsum non obligat. Unde cap. 1. de *Constitutionibus* in 6. dicitur pœnam latam per statutum Episcopi, non incurri ab eo qui extra territorium non servat illud statutum; quia, inquit, *extra territorium sui dicenti non paretur impune.*